

СТАНИСЛАВ ЛЕМ ПАРАДОКСИТЕ НА ЛИТЕРАТУРАТА

Превод от полски: Павел Николов, —

chitanka.info

Струва ми се, че в повечето случаи животът на книгите не е много по- дълъг от живота на техните автори. Писатели, които преди няколко години са били масово четени, разграбвани и модни, престават бързо да съществуват, след като капакът на ковчега се затвори над тях. Капацитетът на читателите е несъмнено ограничен и новите книги на новите автори, дори и несериозно предприети, тласкат към некропола на литературата произведенията на предшествениците. Много малко заглавия остават жизнени и след живота на писателите. Често актуалната в световен мащаб известност на бестселърите ни най-малко не предвещава и не гарантира устойчивост на някогашните успехи и което е любопитно, колкото и обществените ситуации да имат несъмнено влияние върху живота на книгите, благодарение на което например Конрад се е радвал по време на окупацията на повишено внимание, няма никакво правило, което да свързва предопределено популярността на книгата с обществените настроения. Ако бъде сравнена със сито, което прави възможно едни заглавия да стигнат до бъдещите поколения, а други задържа, историята е такъв особен вид сито, че няма начин да се открият ясни правила за книгите, които отсява.

Прегледаме ли двутомника на полската литература, издаден в стохилядни тиражи, ще стигнем до извода, че авторите са действително едно гробище. Което наистина е странно, защото не можем да твърдим и че безмерната, пламенна и възторжена популярност им е осигурила сигурна устойчивост на читателския интерес. Това засяга не само редовите писатели, защото от всеобща смъртност на произведенията им страдат и лауреатите на Нобелови награди. А някои не много на брой произведения запазват своята жизненост, иначе казано — търсени са и се намират в издателския, книжарския и читателския оборот, но доколкото ми е известно, никой никога не се е опитвал да направи поне статистически съпоставки, от които би могло да се отделят общите черти на заглавията с дълъг живот. Всяка езикова общност, всяка народност има своите класици, но много малко от тях се издигат на световна висота. Също така продължителността на индивидуалната кариера не се определя от момента, когато книгата се появява на бял свят.

Не зная дали това е истина, но достигат до мене слухове за национален спад на интереса към Трилогията на Сенкевич. Ето защо

се заех с един експеримент, основаващ се на това, че препрочетох поред книгите, написани, както се е изразил в послеслова им авторът, „за подкрепа на сърцата“. Ако става въпрос за мене, Трилогията издържа изпита благодарение най-вече на това, че тя е, по думите на нейния противник Гомбрович, „един съвършен разказ“. Трилогията е жива преди всичко заради езика си, който не е остарял изобщо, защото не принадлежи на никоя епоха. Сенкевич е извършил истинска фракционна дестилация и е отделил от пълната с макаронизми стилизация, превърнала се в негов „татарски плен“, дълготрайни елементи, издънки от изконния полски език, рядко само пронизвани от пестелив латински. Фабулата на книгите на някои места не е нищо особено, но каквото имат да казват, е изразено с несравнима точност, преодоляваща бариерите на времето. Съвременните на Сенкевич критици са се разделили на два противоположни лагера: апологети и на отрицатели. Времето е усмирило и двете крайности. Към Трилогията може да се връщаме така, както се връщаме в родния си дом. Наистина, не бих казал като Сенкевич, че четивото наистина служи за подкрепа на сърцата. Има там в него нещо загнило, нещо като предизвестие за разделянето на Полша, което напомня за съжаление някаква фалшива нота, характерна за днешното време. Такива са парадоксите на литературата.

21 февруари 2003 г.

Превод: Павел Николов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.